

KNMG misleidt bij 'lijden aan leven'

Geplaatst: 22 januari 2011 06:40, laatste wijziging: 30 november 1999 00:00

De KNMG suggereert in een recent verschenen nota dat artsen ongestraft euthanasie kunnen plegen bij mensen die 'lijden aan het leven'. Daarmee misleidt zij de eigen leden en zij wekt ten onrechte verwachtingen bij het publiek. Het vervelende van die verwachtingen is dat ze in de vorm van eisen in de spreekkamer van de arts belanden.

Begin 2010 lanceerden bekende Nederlanders het burgerinitiatief 'Uit Vrije Wil': iedere oudere, ernstig ziek of niet, heeft recht op een zachte dood. De artsenorganisatie KNMG staat blijkens een half december verschenen nota bepaald niet te springen om aan deze mensen hulp te verlenen. Wil een geval van euthanasie binnen de wet vallen, dan moet op zijn minst sprake zijn van een medische grondslag voor iemands lijden. Is die er niet, dan kan een arts hooguit wijzen op de alternatieven: versterven (onder medische begeleiding stoppen met eten of drinken) of op zoek gaan naar medicijnen om zonder een arts uit het leven te stappen.

De KNMG heeft met haar nieuwe nota veel stof doen opwaaien. Het valt toe te juichen dat de KNMG hier niet, anders dan in 2004 haar eigen commissie-Dijkhuis deed, pleit voor een rol van artsen ingeval van 'klaar met leven'. Dat is niet alleen voor de meeste artsen, voor vele Nederlanders, voor de wetgever en voor het buitenland een brug te ver. Levensbeindiging in de zogenoemde traditionele gevallen - patiënten met kanker en met hooguit een paar weken te leven - is al lastig genoeg. Bovendien: als we dan toch zo autonoom zijn, waarom dan niet dapper zijn en zelf de middelen zoeken? De KNMG ziet dus nu geen rol voor artsen bij mensen die levensmoe zijn zonder dat ze zeer ernstig ziek zijn. Maar wie de KNMG-nota beter tot zich laat doordringen, ontdekt een addertje onder het gras. Een patiënt moet een ziekte hebben, jazeker, maar daarnaast mogen volgens de artsenorganisatie ook functieverlies, ontluistering en verlies van waardigheid in de afweging van een dokter meespelen. Zelfs iemands sociale vaardigheden, sociale netwerk en financiële middelen mogen verdisconteerd worden.

De KNMG wijst erop dat mensen steeds ouder worden en dat geen enkel lijden louter medisch van aard is: zelfs bij een kankerpatiënt wordt een euthanasieverzoek mede ingegeven door existentieel lijden. En als existentieel lijden bij kankerpatiënten mag meedoen, waarom zou dat dan ook niet een reden mogen zijn als er van veel minder ernstige ziekten sprake is?

Maar het belangrijkste argument dat de KNMG voor haar verschuiving hanteert, lijkt niet inhoudelijk maar procedureel te zijn: de vijf Regionale Toetsingscommissies Euthanasie (RTE's) classificeren regelmatig gevallen van euthanasie zorgvuldig, waarbij de lichamelijke klachten beperkt zijn en het existentiële lijden des te groter. Hun jaarverslagen bevatten casuïstiek van mensen die niet slechtziend niet slechthorend niet incontinent niet immobiel waren geworden en als gevolg van het lijden dat daaruit ontstond, euthanasie kregen. Als ethicus-lid van zo'n commissie heb ik mijn bedenkingen bij deze logica. Weliswaar wordt euthanasie in zo'n situatie soms inderdaad zorgvuldig bevonden. Op het totaal aantal meldingen gaat het evenwel om zeldzame gevallen, waarover de RTE's bovendien uitgebreid en soms verhit discussiëren. Immers: alle ouderen krijgen op enig moment met ouderdomskwalen te maken, dus het is een kwestie van tijd of iedern die daaraan ondergaat, komt voor euthanasie in aanmerking. Als er n ding duidelijk is, is het wel dat RTE's allerm minst klaar zijn om 'lijden aan het leven' als een soort nieuwe categorie euthanasiegevallen binnen te halen. En al zouden zij dat wel zijn: volgens de wet moeten niet de dokters de RTE's volgen, maar moeten de RTE's zich baseren op de heersende medische ethiek. Men moet het paard niet achter de wagen spannen. Laat de KNMG zich helder uitspreken zonder achter de RTE's weg te duiken.

De KNMG-nota suggereert nu dus dat de artsen ongestraft euthanasie kunnen verrichten bij mensen die 'lijden aan het leven'. Daarmee misleidt zij de eigen leden en zij wekt ten onrechte verwachtingen bij het publiek. Het vervelende van die verwachtingen is dat ze in de vorm van eisen in de spreekkamer van de arts belanden. De toetsingsprocedure euthanasie is bedoeld als een rechtsbescherming voor artsen. Een euthanasie bij een patiënt met minimale medische klachten, maar die wel lijdt aan het leven, is nog lang geen vanzelfsprekendheid voor de RTE's.

Theo Boer is universitair docent ethiek Protestantse Theologische Universiteit (PThU) Utrecht en hij is ethicus-lid van een van de Regionale Toetsingscommissies Euthanasie